

ROVATVEZETŐ:

Kosztolányi Attila

Inputráfordítások és jövedelem a hazai repcetermesztésben

Dr. Tikász Ildikó Edit

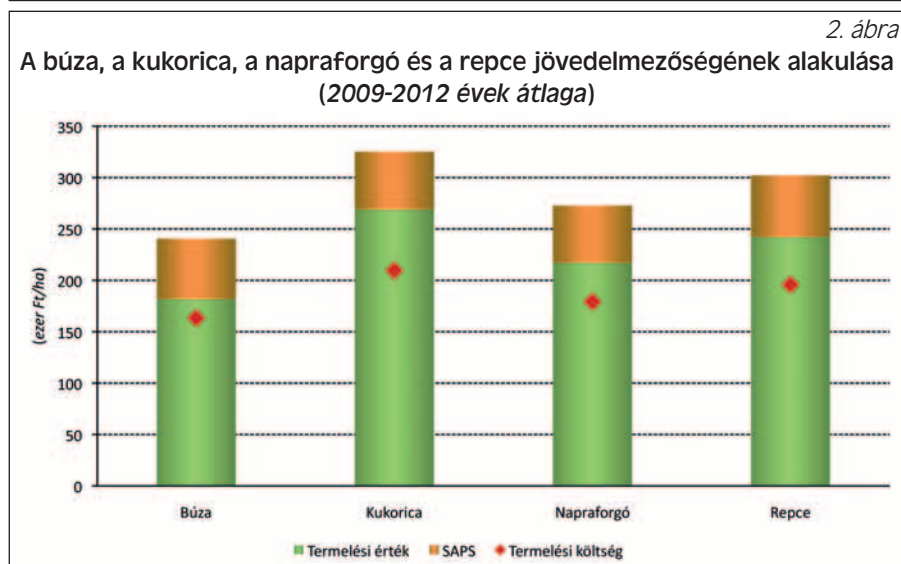
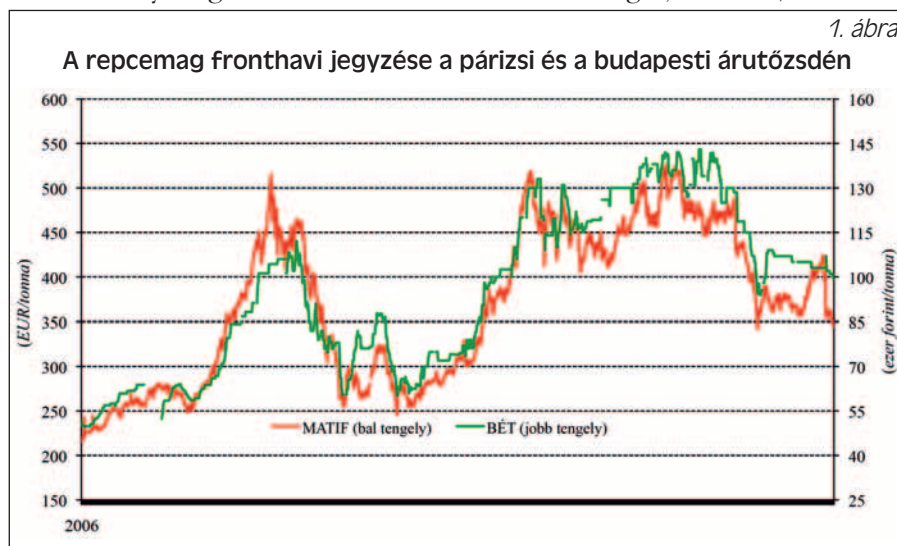
Agrárgazdasági Kutató Intézet, Budapest

A szántóföldi növénytermesztésben realizálható jövedelem a piaci árak és a termés hozamok alakulásától függ. Hazánk exportpiaci kitettsége miatt a belföldi kereskedelemben a világgpiaci árak meghatározóak. A nemzetközi határidős piacok közül az *Interkontinentális Árutőzsdén (ICE/WCE)* és a párizsi árutőzsdén (*MATIF*) jegyzik a repcemagot/canolát, ez utóbbi jelentősen befolyásolja a Budapesti Értéktőzsdé (BÉT) árupiaci szekciójában a termény jegyzésének az alakulását. A repcemag határidős jegyzései a 2006-2010 időszak közötti 320 euró/tonna (BÉT: 77 ezer forint/tonna) átlagról a készletek és a felhasználás egymáshoz viszonyított arányának romlása miatt 400-500 euró/tonna (BÉT: 100-130 ezer forint/tonna) sávba emelkedtek 2011-ben a MATIF-on. A 2012. évi globális aszály és termés kiesés a repcepiacra is árobbanást, 500 euró feletti tonnánkénti árat (BÉT: 143 ezer forint/tonna) eredményezett, ami a tavalyi rekordtermés hatására 350-400 euró/tonna (BÉT: 100-115 ezer forint/tonna) körüli szintre mérséklődött (1. ábra).

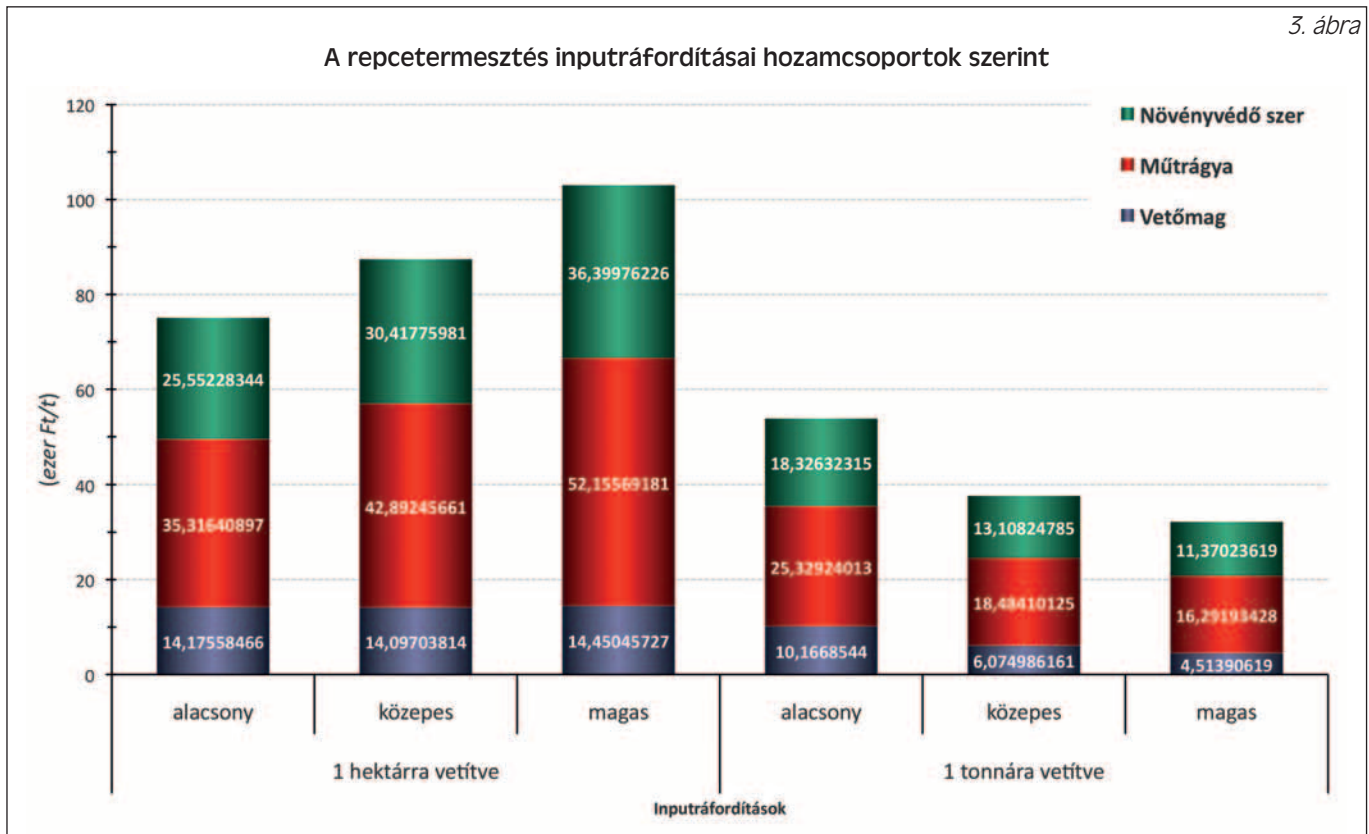
A repcetermesztés a növénytermesztés legdinamikusabban fejlődő ágazatának tekinthető *Magyarországon*, noha a tízéves folyamatos területbővülést követően enyhe visszafejlődés mutatkozott a 2009-2011 közötti időszakban. Az időjárási viszontagságok miatt a repce termőterülete a **2012. évi** erőteljes zu-

hanást követően tavaly már újra **meghaladta a 200 ezer hektárt**, amihez rekordnak számító **2,59 tonna/hektár átlaghozam** társult. Ez az eredmény mégis messze elmarad

az EU-tagállamok 3,1 tonna/hektár termésátlagától, különösen a vezető repcetermelő Németország 3,95 tonna/hektár eredményétől, illetve Franciaország 3,03 tonna/hektár és

3. ábra

Lengyelország 2,97 tonna/hektár hozamaitól.

Az AKI tesztüzemi adatai alapján a repcetermesztés jövedelmezősége támogatás nélkül is eredményes hazánkban, a *kukorica után a második legnagyobb nyereséget realizálta a 2009-2012. évek átlagában*. A Magyarországon termesztett főbb szántóföldi növényekével (búza, kukorica, napraforgó) összevetve átlagosan 7 %-kal magasabb termelési költség mellett a jövedelem támogatás nélkül is 46 ezer forint volt hektáronként a vizsgált időszak átlagában. Támogatás mellett a meghatározó szántóföldi növényekhez viszonyítva átlagosan 11 %-kal több, hektáronként 106 ezer forint jövedelem keletkezett a repcetermesztőknél (2. ábra). Brooks (2011) nemzetközi adatait (2010. évre vonatkozóan állnak rendelkezésre) alapul véve a repcetermesztés változó költség levonásával számolt eredménye ugyanakkor az Európai Unió fő repcetermesztő országaihoz (Németország, Franciaország, Lengyelország) képest átlagosan csaknem 50 %-kal kisebb volt 2010-ben. Az alacsony termelési értéket a gyenge hozam és az alacsony értékesítési ár magyarázza. Az állandó

költségek ismeretének hiányában az alacsonyabb hozamok Magyarországon leginkább a visszafogottabb tápanyag-utánpótlással (-7 %) és növényvédelmi ráfordítással (-2 %) indokolhatók. Emellett az országunk klimatikus adottságai sem mindenütt kedveznek a csapadékra különösen igényes növény termesztésének.

Az *inputráfordítások* (vetőmag, műtrágya, növényvédő szer) és a *termésátlagok kapcsolatát* a hozamcsoportok szerinti költségelemzés kiválóan szemlélteti. Az AKI tesztüzemi adatai közül az intenzív repcetermelő üzemekre (50 hektár felettiek) koncentrálna, azokat 3 hozamcsoportra osztottuk a 2010-2012. évek átlagában: alacsony (1,394 t/ha átlaghozam), közepes (2,321 t/ha átlaghozam) és magas (3,201 t/ha átlaghozam) kategóriákra. A hektárra vetített vetőmagköltségnél lényeges eltérés nem mutatkozott, a műtrágya- és a növényvédőszer-költségek viszont külön-külön 20 %-kal magasabban voltak az egyes hozamcsoportokban. Az összes inputráfordítás költsége alacsony hozamok mellett 75 ezer forint, közepes hozamoknál 87 ezer, a magas hozamok esetében 103 ezer forint volt hek-

táronként a vizsgált időszakban. Tonnára vetítve ugyanakkor nagyobb hozamok mellett kimutatható az inputráfordítások lényeges költségcsökkenése. A *csökkenő hozadék elvének* megfelelően a közepes hozamcsoportot képviselő gazdaságok 1 tonnára jutó inputráfordításai 30 %-kal voltak kisebbek, mint az alacsony hozamkategóriában szereplő üzemeké, míg a magas és közepes hozamcsoportok között ez a különbség 15 %-ra mérséklődött. A magas hozamkategóriát képviselő üzemek és az alacsony hozamcsoportba tartozók inputráfordítása közötti különbség 40 %-ra tehető. Vagyis 1 tonna repce megtermelésének vetőmagköltsége 56 %-kal, műtrágya- és növényvédőszer-költsége közel 40 %-kal volt alacsonyabb a magas ráfordítás mellett nagy hozamokat elérő üzemekben (3. ábra).

Ezek alapján elmondható, hogy bár Magyarországon az egyik legjөvedelmezőbb szántóföldi növénytermesztési ágazat a repcetermesztés, az inputráfordítások racionalizálásával a jөvedelemtermelő képessége akár az EU-s színvonalat is elérhetné.